

Cauza Beizaras și Levickas c. Lituaniei

(Cererea nr.41288/15)

Art. 14 și 8 • Respectarea vieții private • Discriminare pe baza orientării sexuale • Refuzul de a urmări penal autorii unor comentarii homofobe grave pe Facebook inclusiv incitări clare la violență • Obligații pozitive • Eșecul autorităților de a investiga eficient dacă au fost comentariile în litigiu o incitare la ură și violență

Art. 13 • Remediu efectiv • Atitudini discriminatorii cu impact asupra eficienței remediilor în aplicarea legilor

Art 35 § 1 • Epuizarea remediilor din legea națională • Respectarea cerinței de epuizare a remediilor • ONG înaintând plângeri penale în numele petenților • Petenții nu sunt obligați să utilizeze remediile legii civile

14 ianuarie 2020

În cauza Beizaras și Levickas c. Lituania,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Doua), reunită într-o cameră compusă din: Robert Spano, *Președinte*, Marko Bošnjak, Egidijus Kūris, Ivana Jelić, Arnfinn Bårdsen, Darian Pavli, Saadet Yüksel, *judcători*, și Stanley Naismith, *grefier*,

După ce a deliberat în camera de consiliu în data de 22 octombrie 2019 și 26 noiembrie 2019,

Pronunță hotărârea de mai jos, adoptată la data din urmă:

PROCEDURA

1. La baza acestui dosar se află o cerere (nr. 41288/15) îndreptată împotriva Republicii Lituania și înaintată Curții în temeiul articolului 34 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de către doi cetățeni lituanieni, Dl. Pijus Beizaras („primul petent”) și Dl. Mangirdas Levickas („al doilea petent”), pe 13 august 2015.

2. Petenții, cărora li s-a oferit asistență juridică, au fost reprezentați de Dl. R.W. Wintemute (avocat cu practică în Londra) și Dl. T.V. Raskevičius (reprezentant al unei organizații non-guvernamentale – Asociația Națională pentru Drepturile

---

* *Doctoră în Științe Politice, Școala Națională de Științe Politice și Administrative*
Email: landofcy@gmail.com
Manuscris primit la 25 martie 2020.

Persoanelor Lesbieni, Homosexuale, Bisexuale și Transgender (LGBT) (*Nacionalinė LGBT teisiųorganizacija*), în continuare „Asociația LGL”, a se vedea și paragrafele 7, 29 și 55 de mai jos). Guvernul Lituanian („Guvernul”) a fost reprezentat prin agentul guvernamental, Dna. K. Bubnytė-Širmenė.

3. Petenții s-au plâns, în particular, că au fost discriminați pe baza orientării lor sexuale, încălcându-se astfel articolul 14 al Convenției, coroborat cu articolul 8, prin refuzul autorităților publice de a începe o investigație legală privind comentariile pline de ură lăsate pe pagina de Facebook a primului petent.

Au argumentat de asemenea că refuzul autorităților de a începe o investigație i-a lăsat fără posibilitatea unui remediu legal, încălcându-se astfel articolul 13 al Convenției.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE SPEȚEI

6. Primul petent s-a născut în 1996 și locuiește în Kaunas. Al doilea petent s-a născut în 1995 și locuiește în Panevėžys.

7. La data înaintării cererii către Curte, primul petent era elev de liceu la Școala de Arte Aplicate din Kaunas. A absolvit liceul în iunie 2017. Este un bărbat homosexual care și-a asumat identitatea sexuală în mod deschis și este într-o relație cu al doilea petent.

La data înaintării cererii către Curte, al doilea petent era student la teologie la Universitatea Vytautas Magnus din Kaunas. În august 2015 și-a întrerupt studiile teologice și a început să studieze psihologie la aceeași universitate.

Ambii petenți sunt membrii ai Asociației LGL.

8. Cum se poate vedea din materialele oferite de Guvern și pe care se bazează acesta – și anume copii ale postărilor publice pe paginile de Facebook ale primului și celui de al doilea petent – pe 31 decembrie 2013 al doilea petent a postat public pe Facebook că la acea dată „l-a întâlnit pentru prima dată” pe primul petent. Pe 26 martie 2014 primul petent a postat public pe contul său de Facebook, întrebând: „Am « prieteni » homofobi care sunt împotriva persoanelor LGBT?” Pe 17 mai 2014 primul petent a publicat un rezumat al argumentelor principale citate de comentatorii homofobi (cum ar fi afirmația că homosexualitatea este o boală și o perversiune care este împotriva legilor naturii). Pe 30 mai 2014 primul petent a afirmat într-o postare publică cum că a exclus persoanele homofobe dintre « prietenii » săi de pe Facebook. Pe 4 iulie 2014 primul petent a anunțat într-o postare publică cum că este „într-o relație” cu al doilea petent.

1. Fotografia în discuție, comentariile și reacțiile care au urmat

9. Pe 8 decembrie 2014 primul petent a postat o fotografie pe pagina sa de Facebook care arată un sărut între el și al doilea petent. Fotografia era accesibilă nu numai „prietenilor” săi de pe Facebook “friends” ci și publicului larg.

Așa cum au afirmat petenții în cererea lor către curte, scopul postării publice a

imaginii a fost anunțarea începerii relației dintre cei doi petenți.

10. Potrivit petenților, „fotografia a devenit virală și a primit mai mult de 2.400 de ‘like’-uri și mai mult de 800 de comentarii”. Petenții au susținut că majoritatea comentariilor online au avut scopul de a incita ură și violență împotriva persoanelor LGBT în general și numeroase comentarii i-au amenințat direct și personal pe petenți. Comentariile postate, despre care autoritățile lituaniene de aplicare a legii au fost înștiințate, au inclus următoarele (limba lituaniană nu a fost corectată):

O să vomit – ar trebui să fie castrați sau arși; însănătoșiți-vă, măgarilor – zic și eu. (*Vimtelsiu, kastruotardeginttokius, pasigydykitasilai, tiksakau*)

Dacă v-ați născut pervertiți și aveți această boală, atunci mergeți și ascundeți-vă beciuri și faceți ce vreți voi acolo, poponarilor. Dar nu ne veți distruge frumoasa noastră societate, care a fost construită de mama și tata, unde bărbații sărută femeile și nu se înțepă unul pe altul. Sper sincer că atunci când mergeți pe stradă unuia dintre voi îi va fi zdrobit capul și îi va fi scuturat creierul. (*Jeijaugimetisgamomirturiliga, eikitpasisleperusiuosekanoritirdarykitpyderastai. Bet musugraziosvisuomenes, kuriauzaugino mama irtetisirvyraibuciuojamoteris, o nebadosispagomtarpusavyje – nesugadinsit. As labainuosirdziaitikiuosikadkazkuriam is jusueinantgatveatitrenksgalvakazkasiratpurtyssmegeneles*)

Acești poponari mi-au distrus prânzul; dacă aș fi lăsat, l-aș împușca pe fiecare din ei. (*Supistipietai per siuospyderastus, leistuviususikivienoissaudyciau*)

Scursurile!!!!!!La camera de gazare cu amândoi. (*Urodai!!!!!! I dujukamasabu*)

Hei poponarilor – vă cumpăr eu o călătorie gratis de luna de miere la crematorium. (*Eipyderaimedausmenesiokelionenupirksiunasaram y krematoriuma*)

Poponari nenorociți – să ardeți în iad, gunoaierilor. (*Kurwapydaraiblt, dekitpragaresiuksles*)

La rug cu poponarii ăștia ... (*Pydarastus and laužo ...*)

Pentru că sunteți poponari, și copiii pot să vadă fotografiile ca astea, Hitler nu ar fi trebuit să-i ardă doar pe evrei. (*Tuomkad jus pydarasaiesatirvaikaimatotokiasftissigimeli, galėjoHitlerisnetikžydusdeginti*)

Ardeți-i pe poponari, la dracu. (*Sudegintipiderastusku*va*)

Poponari! La rug cu curvele astea! (*Gaidžiai!Ant laužokurvas!*)

Satana, lasă-mă te rog să le zdrobesc capetele de perete. (*Šetoneprašauduok man*)

leidimą daužystokiems galvas sienas)

Oh ce naiba – plecați naibii din Lituania și nu ne faceți de rușine, claponii naibii; ar trebui să îi punem capul sub o mașină și în spânzurătoare, poponarul naibii. (*Ojkurwapidaraspusk is ltnedaresgedoswisgaidytukrwjabanasgalwapomasinapakistirsniuraissukatukwrjabanas*)

Omoară ... (*Zudyt ...*)

11. Pe 9 decembrie 2014 fotografia a fost re-postată de LGBT-friendly Vilnius (o organizație care susține drepturile persoanelor LGBT) pe pagina sa publică de Facebook, cu următorul comentariu:

Doi tineri bărbați, care trăiesc în Kaunas – Pijus și Mangirdas – au cauzat astăzi o mare agitație pe paginile de Facebook lituaniene, provocând un mare număr de ”like”-uri, ”share”-uri; și comentarii pline de ură... De ce? Motivul este simplu: un sărut. Nici mai mult, nici mai puțin.

I-am întrebat ce i-a făcut să aleagă să facă această fotografie drăguță publică.

Răspunsul înțelept al lui Pijus: ‘Sperăm că poate o persoană care se simte singură, care este condamnată de alții, va vedea fotografia și nu se va mai simți singură. Poate, [stând] pe acoperișul unei case, sau pe pervazul unei ferestre sau pe marginea unui balcon, el sau ea se va mișca spre un loc mai sigur, unde nimic nu îl sau o va amenința și viața sa nu va fi doar o statistică”.

Mulțumesc Pijus, și mulțumesc, Mangirdas! Curajul vostru ne inspiră și ne dă speranță.

Să ne exprimăm susținerea dând share [link către postarea care conține to fotografia] și exprimându-ne opinia.

12. Pe 10 decembrie 2014 Asociația LGL a dat share pe pagina sa de Facebook fotografiei și a postat public următoarele:

Suntem bucuroși de curajul acestor tineri. Acum ei au nevoie de susținere – mai mult decât oricând – aici pe Facebook, și în viața lor de zi cu zi. Deci, este doar un sărut? Care este reacția lituanienilor care evită să fie clasificați ca homofobi? Vă rugăm să dați atenție opiniilor lor exprimate în comentarii.

13. Mai târziu, pe 12 decembrie 2014, Asociația LGL a afirmat într-o postare publică pe pagina sa de Facebook:

Homofobia se infiltrează nu numai prin comentarii anonime pe portale de Internet, ci și pe Facebook, unde persoanele postează sub numele lor reale. Am făcut ce am zis că vom face: comentariile cele mai urâte și autorii lor au fost deja denunțați

instituțiilor de aplicare a legii. Exprimați-vă opiniile respectuos și responsabil...

Există mii de comentarii și mii de persoane care le-au scris. Nu pot fi toți prinși, dar nu acesta este scopul nostru. Este mai important să arătăm societății că [scrierea unor astfel de comentarii pline de ură] este împotriva legii și că ura nu poate fi tolerată.

14. În acel context, Guvernul a oferit și o captură de ecran a paginii de Facebook a primului petent din decembrie 2016, unde acesta scrisese „Acum doi ani cauzam o agitație” și oferea un link către fotografia în cauză.

15. În iunie 2016 LGBT-friendly Vilnius pe pagina sa de Facebook a dat share către impresiile ambilor petenți privind evenimentul Baltic Pride. Petenții își exprimau satisfacția că parade evoluase bine și avusese loc fără incidente cum ar fi aruncatul cu ouă sau perturbări organizate de „susținătorii valorilor tradiționale”. Cei doi petenți mărșluiseră în fruntea paradei, purtând steagul lituanian.

2. Încercările de a provoca începerea procedurile penale

16. Pe 10 decembrie 2014 ambii petenți au înaintat o cerere scrisă către Asociația LGL, ai cărei membri erau (vezi paragraful 7 de mai sus), cerându-i acesteia să notifice, în numele său, Procurorului General, comentariile pline de ură lăsate sub fotografia postată pe pagina de Facebook a primului petent. Au afirmat că acele comentarii nu numai că erau denigratoare, în detrimentul demnității lor și incitatoare la discriminare, ci și „incitau la violență și la tratament fizic violent”. Comentariile erau astfel înfricoșatoare atât pentru persoanele homosexuale în general cât și pentru petenți în particular. Petenții argumentau în cerere că dorința lor ca Asociația LGL, ca și organizație non-guvernamentală care apără interesul public, să acționeze în numele lor, era bazată pe punctul de vedere al petenților cum că sistemul juridic lituanian nu oferea nicio altă garanție procedurală pentru presupusele victime ale infracțiunilor motivate de ură. Petenții au scris și că le era teamă de represaliile din partea autorilor comentariilor online care ar fi urmat înaintării de către ei înșiși a unei astfel de plângeri către procuror. Credeau de asemenea că, dacă ar fi înaintată o plângere personală, aceasta nu ar fi fost luată în serios de către funcționarii legii.

17. Pe 12 decembrie 2014 Asociația LGL a înaintat o plângere Procurorului General, cerând începerea procedurilor penale privind treizeci și unu de comentarii postate pe pagina publică de Facebook a primului petent (a se vedea paragraful 10 de mai sus). Plângerea a fost depusă în temeiul articolului 170 §§ 2 și 3 din Codul Penal („Incitarea împotriva oricărui grup național, rasial, etnic, religios sau de orice alt tip de persoane” – a se vedea paragraful 30 de mai jos) și a articolului 19 § 1 (3) al Legii privind Furnizarea de Informații către Public, care interzice publicarea în mass media de informații care incită la ură sau violență împotriva unui grup de persoane pe baza orientării lor sexuale (a se vedea paragraful 33 de mai jos). S-a indicat în plângere că respectivele comentarii au ridiculizat și au exprimat dispreț față de persoanele de orientare homosexuală, și au incitat la discriminare, ură și violență împotriva lor. Asociația LGL a adăugat o copie materială a fotografiei în cauză și a comentariilor postate sub ea.

18. Pe 30 decembrie 2014 un procuror din Procuratura Districtuală din Klaipėda a luat decizia de a nu începe investigația legală privind plângerea Asociației LGL.

19. Pe 9 ianuarie 2015, Asociația LGL a înaintat un recurs împotriva deciziei procurorului la Tribunalul Districtual din Klaipėda. Asociația LGL a indicat că procurorul luase decizia de a nu începe urmărirea penală din două motive: în primul rând, pentru că acțiunile persoanelor care comentaseră postarea de pe Facebook menționată mai sus nu au fost sistematice, și în al doilea rând, că în spețe privind situații similare (adică privind comentarii de natură similară) autoritățile au considerat în mod obișnuit că nu a fost comisă o infracțiune. Asociația LGL a observat că în mai mult de 90% din cazurile din Lituania, ura a fost promovată în sfera electronică – de exemplu, prin crearea de grupuri de promovare a urii pe rețeaua socială Facebook sau pe forumuri de pe Internet. Asociația LGL s-a bazat și pe decizii din 2014 luate la nivelul tribunalelor districtuale (adică, prima instanță) care au considerat că un singur comentariu este suficient pentru a găsi autorul acestuia ca fiind vinovat de o infracțiune în temeiul articolului 170 § 2 din Codul Penal (a se vedea paragrafele 50 și 51 de mai jos). Asociația LGL a pus în discuție astfel concluzia procurorului potrivit căreia astfel de acțiuni trebuie să fie sistematice pentru ca să apară o responsabilitate legală.

20. Printr-o decizie din 23 ianuarie 2015 Tribunalul Districtual din Klaipėda a respins recursul Asociației LGL. Tribunalul a fost de acord cu procurorul că autorii comentariilor în cauză „au ales cuvinte nepotrivite” (*pavartojonetinkamusžodžius*) pentru a-și exprima dezaprobarea față de persoanele homosexuale. Chiar și așa, „simpla utilizare a unor obscenități” (*tiknecenzūriniųžodžiųpavartojimas*) nu era suficientă pentru că să apară o responsabilitate penală în temeiul articolului 170 § 2 al Codului Penal. Tribunalul a considerat că prin comentariile lor autorii nu i-au incitat pe alții să discrimineze sau să urască persoanele homosexuale.

21. Tribunalul districtual a arătat și că pagina de Facebook a primului petent, unde a fost postată poza celor doi bărbați sărutându-se, a fost publică, vizibilă și accesibilă nu numai pentru cunoștințele și prietenii săi, ci și pentru persoane care îi erau total necunoscute. Astfel, o persoană care postează în spațiul public (*viešojeerdvėje*) o fotografie a „doi bărbați sărutându-se” ar fi trebuit să prevadă și trebuie să fi prevăzut că „un astfel de comportament excentric nu contribuie la coeziunea socială a celor care au vederi diferite sau la promovarea toleranței” (*ekscentriškas elgesys tikrai neprisideda prie visuomenėje kitokias pažiūras turinčių asmenų tarpusavio supratimo bei tolerancijos ugdymo*). Potrivit curții, „majoritatea societății lituaniene apreciază foarte mult valorile familiei tradiționale” (*itin vertina tradicinės šeimos vertybes*). Intr-adevăr, acest punct de vedere este consacrat în articolul 38 din Constituție, care afirmă că familia trebuie să fie baza societății și a Statului, și că o căsătorie trebuie să aibă loc pe baza acordului mutual liber dintre un bărbat și o femeie. Tribunalul districtual s-a referit și la un pasaj din decizia Curții Constituționale din 28 septembrie 2011 (a se vedea paragraful 34 de mai jos), din care a inferat că „familia, ca valoare constituțională, este o uniune între un bărbat și o femeie”. În sfârșit, curtea a afirmat că procedurile penale erau o măsură *ultima ratio* și că astfel ar trebui inițiate numai atunci când există motive serioase și există toate elementele infracțiunii. Acesta nu era cazul în speță. Decizia de a nu începe urmărirea

penală împotriva autorilor a fost rezonabilă.

22. Asociația LGL a înaintat un recurs pe 29 ianuarie 2015. A insistat că anumite comentarii intenționau clar să incite la violență, fiind astfel în mod direct un element obiectiv al unei infracțiuni în temeiul articolului 170 §§ 2 și 3 al Codului Penal. Asociația LGL a observat că inclusiv comentarii publice mai puțin extreme, dar privind discriminarea rasială sau etnică, fuseseră considerate infracțiuni de către curțile lituaniene. Răspunzând afirmației tribunalului districtual cum că majoritatea societății lituaniene aprecia foarte mult „valorile familiei tradiționale”, Asociația LGL sublinia că o infracțiune penală nu poate fi justificată de punctele de vedere și tradițiile unei persoane sau ale majorității societății.

23. Printr-o decizie finală din 18 februarie 2015, Tribunalul Regional din Klaipėda a respins recursul Asociației LGL, susținând raționamentul procurorului și a tribunalului districtual, inclusiv argumentele acelui tribunal privind „comportamentul excentric” al petenților. Tribunalul regional a subliniat și faptul că primul petent postase public fotografia în cauză și nu restricționase accesul la ea la prietenii săi și „persoane care împărtășesc aceleași valori” (*bendraminčiams*), deși rețeaua socială Facebook permitea acest lucru. O astfel de acțiune putea fi interpretată astfel ca fiind „o încercare deliberată de a tachina sau șoca persoanele cu vederi diferite și de a încuraja postarea de comentarii negative”. Tribunalul regional a considerat și că, în absența unor elemente obiective și subiective ale unei infracțiuni în temeiul articolului 170 al Codului Penal, începerea procedurilor penale ar fi „o pierdere de timp și resurse”, sau chiar o restrângere ilegală a drepturilor altora [adică a comentatorilor de pe Internet]. În sfârșit, procedurile penale constituie o măsură *ultima ratio*, și nu orice acțiune le cere.

3. Evoluții ulterioare, așa cum au fost prezentate de părți

24. În cererea lor către Curte, petenții au afirmat că procedurile în fața instanțelor naționale au generat mult interes atât în media locală cât și cea internațională. În consecință, au avut de-a face cu un nivel crescut de atenție și ostilitate atât în spațiul privat cât și public. Primul petent a fost chemat de directorul liceului său, care i-a cerut „să nu-și disiminezze ideile”. Al doilea petent a fost chemat de decanul facultății de teologie din universitate, care i-a cerut să-și schimbe facultatea pentru că „stilul său de viață nu corespunde valorilor facultății”. În mai multe ocazii petenții au fost hărțuiți verbal în locuri publice. Au primit și mai multe mesaje private amenințătoare pe rețelele sociale. Niciunul din aceste incidente nu fusese raportat poliției, pentru că petenții își pierduseră încetul cu încetul încrederea în eficiența sistemului de aplicare a legii din Lituania în lumina încercărilor lor fără succes de a provoca o investigație legală privind comentariile inițiale pline de ură.

25. La rândul său, Guvernul a făcut referință la mai multe programe educaționale în liceul primului petent al căror scop era dezvoltarea înțelegerii copiilor pentru teme cum ar fi respectul, solidaritatea și non-discriminarea. Nu au putut specula privind motivele schimbării facultății de către al doilea petent. Guvernul a arătat la sfârșit că petenții înșiși nu încercaseră niciodată să convingă autoritățile naționale să inițieze vreun tip de investigație privind vreun act de discriminare ulterior.

II. DREPTUL ȘI JURISPRUDENȚA PERTINENTE

A. Constituția, legile și alte acte

24. Constituția afirmă:

Articolul 21

... Demnitatea umană va fi protejată de lege.

Este interzisă tortura sau rănirea unei persoane, degradarea demnității sale, supunerea sa la rele tratamente, sau instituirea unor astfel de pedepse...

Articolul 22

Viața privată este inviolabilă.

...

Legea și curțile vor proteja toate persoanele de intervenții arbitrare și ilegale în viața lor personală și de familie, cât și de atingeri la onoarea și demnitatea lor.

Articolul 25

Orice persoană are dreptul să aibă propriile convingeri și să și le exprime liber.

Nimeni nu poate fi împiedicat din a căuta, primi sau împărtăși informații sau idei.

Libertatea de a își exprima convingerile, cât și de a primi și împărtăși informații, nu poate fi limitată decât prin lege când această limitare este necesară pentru a proteja sănătatea, onoare sau demnitatea oamenilor, viața privată, sau moravurile, sau pentru a proteja ordinea constituțională.

Libertatea de a își exprima convingerile și de a împărtăși informații este incompatibilă cu acțiuni infracționale – incitarea la ură națională, rasială, religioasă sau socială, incitarea la violență sau la discriminare, cât și defăimarea și dezinformarea ...

Articolul 29

Toți cetățenii sunt egali în fața legii, a curților și a altor instituții și reprezentanți ai statului.

Drepturile omului nu pot fi îngrădite; nimeni nu poate fi privilegiat pe baza genului, rasei, naționalității, limbii, originii, statutului social, credinței, convingerilor, sau punctelor de vedere.

Articolul 38

Familia este baza societății și a Statului.

Familia, maternitatea, paternitatea și copilăria sunt protejate și îngrijite de Stat.

Căsătoria se încheie în urma consimțământului mutual liber al bărbatului și femeii...

Articolul 170.

Incitarea împotriva oricărui Grup Național, Rasial, Etnic, Religios sau de alt tip

...

2. Orice persoană care în mod public ridiculizează, își exprimă disprețul, incită la ură sau discriminare împotriva unui grup de persoane sau a unei persoane aparținând acestuia pe

baza sexului, orientării sexuale, rasei, naționalității, limbii, originii, statutului social, religiei, convingerilor sau punctelor de vedere va fi pedepsită prin amendă sau îngrădirea libertății sau prin arest sau cu închisoare pentru o perioadă de până la doi ani.

3. O persoană care incită public la violență sau la tratament fizic violent asupra unui grup de persoane sau a unei persoane aparținând acestuia pe baza sexului, orientării sexuale, rasei, naționalității, limbii, originii, statutului social, religiei, convingerilor sau punctelor de vedere sau veniturilor, sau care susține în alt fel astfel de activități va fi pedepsită prin amendă sau îngrădirea libertății prin arest sau cu închisoare pentru o perioadă de până la trei ani ...

B. Jurisprudența curților

1. Curtea Constituțională

(a) Privind conceptul de „familie” și obligația Statului de a proteja demnitatea umană

34. Printr-o decizie din 28 septembrie 2011 într-un caz privind respectarea Constituției de către rezoluția aprobată de Seimas „Privind Aprobarea Conceptului de Politică a Statului pentru Familie” legat de întrebarea dacă numai persoanele căsătorite și copiii provenind din astfel de uniuni pot fi considerați a constitui o familie, Curtea Constituțională a decis:

Astfel, conceptul constituțional de familie se bazează pe responsabilitatea mutuală între membrii familiei, înțelegere, afecțiune, susținere și interacțiuni similare, cât și pe hotărârea voluntară de a-și asuma anumite drepturi și responsabilități – cu alte cuvinte conținutul relației – în timp ce forma de exprimare a unor astfel de relații nu are o semnificație esențială pentru conceptul constituțional de familie.

35. Mai recent, printr-o decizie din 11 ianuarie 2019 într-un caz privind emiterea unui permis de reședință temporară în Lituania către un cetățean străin pentru reunificarea familiei, și ca răspuns pentru o cerere de interpretare înaintată de Curtea Supremă Administrativă privind constituționalitatea Legii privind Statutul Legal al Străinilor, Curtea Constituțională a decis că refuzul de a emite un astfel de permis nu se poate baza doar pe identitatea de gen și/sau orientarea sexuală a cetățeanului străin.

Privind obligația Statului de a proteja demnitatea umană, a decis:

29. ... În temeiul paragrafului 2 al articolului 21 din Constituție, demnitatea umană este protejată prin lege; paragraful 3 al aceluiași articol stabilește interzicerea, *inter alia*, degradării demnității umane.

În interpretarea acestor prevederi constituționale, Curtea Constituțională a decis că demnitatea este o caracteristică inalienabilă a omului, de o mare valoare socială; fiecare membru al societății are demnitate din naștere; toate persoanele trebuie considerate egale în demnitate și drepturi. Demnitatea umană trebuie privită ca o valoare constituțională specială. Demnitatea este o caracteristică a fiecărei persoane, indiferent de cum el/ea se autoevaluează sau este

evaluat de către alții.

Constituția stabilește datoria Statului de a asigura protecția și apărarea demnității umane. Instituțiile și reprezentanții statului au datoria de a respecta demnitatea umană ca o valoare specială...

30.1. ... Dacă are loc o ingerință arbitrară sau ilegală în viața privată a unei persoane, atunci, în același timp, se aduce atingere onoarei și demnității sale; protejarea demnității umane este inseparabilă de protecția vieții private a persoanei. ...

31.3. [N]umai ... Statele care respectă demnitatea fiecărei persoane pot fi considerate într-adevăr democratice. Trebuie subliniat că, așa cum observă Curtea Constituțională, Constituția este un act anti-majoritate, care protejează persoana.

Ținând cont de acest fapt, ...trebuie observat că, într-un stat democratic [care operează] ca stat de drept, atitudinile și stereotipurile care prevalează pentru o perioadă de timp printre majoritatea membrilor societății nu pot, potrivit obiectivelor constituțional importante, *inter alia*, asigurarea ordinii publice ... sau politicii publice, să fie temeiuri justificate constituțional pentru discriminarea persoanelor doar pe baza identității de gen și/sau a orientării sexuale [sau] pentru limitarea dreptului, garantat prin paragrafele 1 și 4 din articolul 22 din Constituție, la protecția vieții private și de familie [sau] la protecția a relației cu alți membri ai familiei.

31.4. Curtea Constituțională a observat în mai multe ocazii că principiul constituțional al egalității între persoane, stabilit în articolul 29 din Constituție, trebuie urmat atât în adoptarea cât și în aplicarea legilor.

III. MATERIALE INTERNAȚIONALE PERTINENTE

A. Raportul Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței

56. Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (în continuare – „ECRI”) a publicat la data de 7 iunie 2016 un raport privind Lituania. Raportul a observat că alături de incidente de discurs al urii și violență rasiste, îndreptate în special spre minoritățile istorice, Lituania se confrunta cu o problemă a incitării pe scară largă la ură homofobică/transfobică și acte de violență împotriva persoanelor LGBT. Creșterea nivelului de intoleranță împotriva minorităților sexuale era în general necontrolat. Mai mult, discriminarea împotriva persoanelor LGBT persista în multe domenii ale vieții sociale.

59. Raportul ECRI abordează în mod specific tema violenței homofobice/transfobice:

Violența homo-/transfobică

53. Toți activiștii LGBT și pentru drepturile omului întâlniți de delegația ECRI au fost de acord că violența homo și transfobică este o problemă în creștere în Lituania. Nu există

însă date oficiale complete privind astfel de acte. Potrivit reprezentanților LGBT, aceasta se datorează în primul rând teamei de a-și dezvălui identitatea LGBT și lipsei de încredere în disponibilitatea poliției de a investiga astfel de infracțiuni. Potrivit Sondajului privind LGBT al UE din 2013, 39% din cei 821 de respondenți din Lituania au spus că au fost atacați fizic/sexual sau amenințați cu violența, dar numai 16% au raportat incidente de violență motivată de ură către poliție.

62. Cel mai recent, pe 6 iunie 2019, ECRI a publicat concluziile privind implementarea recomandărilor referitoare la Lituania, care fac obiectul monitorizării intermediare:

2.) În raportul său privind Lituania (al cincilea ciclu de monitorizare), ECRI a recomandat autorităților lituaniene, ca parte a Planului de Acțiune Inter-Instituțional pentru 2015-2020 privind Non-Discriminarea, să creeze un grup de lucru inter-instituțional care să dezvolte o strategie comprehensivă pentru a aborda eficient problema discursului urii rasist și homo-/transfob. Acest grup ar fi trebuit să includă autoritățile pertinente, cât și organizații ale societății civile, inclusiv, printre altele, reprezentanți ai comunității LGBT.

B. Sondaje ale Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Eurobarometrul

63. La 2 aprilie 2012 Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene a lansat online un studiu intitulat „sondaj al Uniunii Europene privind discriminarea și victimizarea persoanelor lesbiene, gay, bisexuale și transgender”. Rezultatele arată că în Lituania 61% din respondenții LGBT lituanieni s-au simțit discriminați sau hărțuiți pe baza orientării lor sexuale în ultimele doisprezece luni – cel mai mare procentaj din UE, unde media generală a fost 47%. Mai mult, 27% din respondenții lituanieni s-au simțit discriminați la locul de muncă în ultimele doisprezece luni – al doilea cel mai mare procentaj în UE, unde media generală a fost 19%. Numărul mediu de incidente violente împotriva persoanelor LGBT în Lituania a fost 525 la 1,000 respondenți – iarăși, cel mai mare procentaj din UE.

64. Pe 1 octombrie 2015 Comisia Europeană (EC) a publicat rezultatele sondajului Eurobarometru „Discriminarea în UE în 2015”. 27.718 respondenți din Uniunea Europeană (EU) (inclusiv 1.004 respondenți din Lituania) au luat parte la sondaj, care a avut loc între 30 mai și 8 iunie, 2015. Respondenții lituanieni au indicat că cele mai răspândite forme de discriminare sunt pe baza orientării sexuale (57%), vârstă (50%), și identitate de gen (46%).

50% din respondenții lituanieni au afirmat că persoanele gay, lesbiene și bisexuale nu ar trebui neapărat să aibă aceleași drepturi ca persoanele heterosexuale (media UE a fost 23%). 71% din lituanienii care au participat la sondaj nu ar susține legalizarea căsătoriilor între persoane de același sex în întreaga Europă (media UE a fost 33%). 59% s-ar simți inconfortabil să aibă o persoană LGBT în poziția politică cea mai înaltă (media UE a fost 21%); 44% din lituanieni s-ar simți inconfortabil să aibă o persoană LGBT ca și coleg de muncă (media UE a fost 13%); 66% sunt împotriva relațiilor sexuale între persoane de același sex (media UE a fost 27%); 47% din lituanieni nu sunt de acord ca materialele

școlare și curriculum să includă informații privind diversitatea din punctul de vedere al orientării sexuale (media UE a fost 27%).

C. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene

65. La 7 noiembrie 2013, în Cazurile Unite C-199/12 până la C-201/12, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (în continuare – CJEU), în interpretarea Directivei 2004/83/CE în contextul întrebărilor privind standardele minime referitoare la condițiile de acordare a statutului de refugiat sau a protecției subsidiare, inclusiv apartenența la un grup social particular, a decis:

Când analizează cererea pentru obținerea statutului de refugiat, autoritățile competente nu se pot aștepta în mod rezonabil, ca pentru a evita riscul de a fi persecutat, aplicantul de azil să își ascundă homosexualitatea în țara de origine sau să fie rezervat în exprimarea orientării sale sexuale.

66. Pe 5 iunie 2018, în Cazul C-673/16, Marea Cameră a CJEU a luat o decizie preliminară potrivit căreia în situația în care un cetățean al Uniunii a utilizat libertatea de mișcare pentru a se muta și a deveni în mod real rezident al unui Stat Membru altul decât cel al cărui cetățean este, și, în perioada în care se află acolo, a creat și consolidat o viață de familie cu un cetățean de același sex al unei a treia țări cu care este unit printr-o căsătorie legală încheiată în Statul Membru gazdă, articolul 21(1) al Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene, care prevede dreptul cetățenilor Uniunii de a se muta și a avea reședința în mod liber pe teritoriul Statelor Membre, trebuie interpretat ca interzicând autorităților competente ale Statului Membru al cărui cetățean este persoana în cauză să interzică acordarea dreptului la reședință pe teritoriul aceluși Stat Membru aceluși cetățean al unei a treia țări în temeiul faptului că legea aceluși Stat Membru nu recunoaște căsătoriile între persoane de același sex.

ÎN DREPT

I. PRESUPUSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 14 AL CONVENȚIEI, COROBORAT CU ARTICOLUL 8

67. Petenții s-au plâns ca au fost discriminați pe baza statutului lor, care a fost motivul din spatele refuzului autorităților naționale de a începe investigațiile privind comentariile pline de ură postate pe pagina de rețea socială a primului petent. Ei au susținut că a avut loc o încălcare a articolului 14 al Convenției, coroborat cu articolul 8, care afirmă următoarele:

Articolul 8

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie ...
2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în

care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.

Articolul 14

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată pe ... orice altă situație.

A. Admisibilitate

83. Curtea observă că plângerile nu sunt în mod vădit nefondate în sensul articolului 35 § 3 (a) al Convenției sau inadmisibile pe alt temei. Ele trebuie astfel declarate admisibile.

B. În Fapt

1. Susținerile părților

(a) Petenții

84. Petenții au susținut că au fost tratați diferiți de către autoritățile lituaniene din cauza orientării lor sexuale. Diferența de tratament s-a manifestat prin refuzul procurorului și a curților de a aplica legea penală lituaniană, în ciuda faptului că petenții au fost online ținta unui discurs al urii homofobic extrem. Conținutul deciziilor autorităților naționale a arătat clar și el că orientarea sexuală a petenților a justificat decizia de a nu începe investigația, așa cum o demonstrează fotografia postată pe pagina de rețea socială a primului petent.

86. Petenții nu au fost de acord nici că exprimarea afecțiunii lor (adică sărutul lor între doi bărbați) ar fi trebuit să fie considerată un comportament „excentric” sau „provocator”, deoarece nu încălcaseră niciunul din drepturile celorlalți prin postarea acelei fotografii pe pagina de Facebook a primului applicant. Aceștia susțin astfel că tratamentul diferit pe baza orientării lor sexuale nu a avut nici o justificare obiectivă și rezonabilă.

87. Petenții au mai afirmat că autoritățile naționale nu au găsit un echilibru just între interesele divergente – dreptul la libertatea de expresie al comentatorilor de pe Internet și dreptul petenților la respectarea vieții lor private. Aceștia se bazează și pe decizia Curții în *Delfi AS c. Estonia* ([GC], nr. 64569/09, §§ 110 și 117, ECHR 2015) potrivit căreia deși beneficii importante pot fi derivate din Internet din punctul de vedere al exercitării libertății de exprimare, responsabilitatea legală pentru discursul defamator sau altfel ilegal trebuie, în principiu, să fie păstrată și constituie un remediu efectiv pentru încălcările drepturilor personale.

89. De asemenea, procurorul și curțile au dat o importanță semnificativă faptului că presupusa infracțiune împotriva petenților nu a fost intenționată în mod direct, concluzionând că nu a existat astfel nici un „element subiectiv” sau *mens rea* în cazul acestei infracțiuni. Cu toate acestea, atât procurorul cât și curțile de apel au ajuns la această concluzie fără să interacționeze sau să ia interviuri presupușilor autori ai infracțiunii, în pofda cererii Asociației LGL de a face acești pași în investigație (a se vedea paragraful 22 de mai sus).

91. În sfârșit, petenții au recunoscut că unul din scopurile postării fotografiei în cauză a

fost testarea nivelului de toleranță al populației lituaniene, și a fost dreptul lor fundamental să o facă în temeiul articolului 10 al Convenției. Guvernul pare să participe la „umilirea victimei” și „învinuirea victimei”. În cazul violenței de gen, afirmația echivalentă ar fi că o femeie a fost violată pentru că purta haine „provocatoare” sau „excentrice”. În acest context petenții s-au referit și la constatările CJEU (a se vedea paragraful 65 de mai sus), pe care o văd ca aplicabilă *a fortiori* exprimării orientării sexuale în Uniunea Europeană și în Statele Membre ale Consiliului Europei.

(b) Guvernul

92. Guvernul a susținut în primul rând că intenția petenților nu a fost de a anunța începutul relației lor, așa cum încercau să arate Curții, ci să înceapă o discuție publică privind drepturile persoanelor LGBT în Lituania. Petenții se așteptaseră la reacția negativă a terților la acțiunea lor și chiar și-o doreau (a se vedea paragraful 11 de mai sus).

93. Potrivit Guvernului, în acest caz niciuna dintre autoritățile naționale nu avea prejudecăți împotriva minorității homosexuale. Homosexualitatea petenților nu a fost niciodată un temei în sine pentru refuzul de a începe investigația (Guvernul a pus în contrast situația petenților cu cea a petenților din *Smith și Grady*, citată mai sus, § 121).

96. Guvernul a considerat că referirea de către autoritățile naționale la „valorile tradiționale” (a se vedea paragraful 21 de mai sus) nu însemna că homosexualii nu erau tolerați în societatea lituaniană. Mai curând, instanțele naționale se refereau la petenți înșiși, care și-au demonstrat deliberat opoziția față de aceste valori. Cu alte cuvinte, decizia autorităților naționale de a nu începe investigația nu a avut nimic de-a face cu așa numitele valori „tradiționale” și „non-tradiționale” în sine.

97. Mai mult, așa numitul „comportament excentric” al petenților nu a fost singurul factor care a convins instituțiile naționale să decidă să nu înceapă investigația, ținând cont că elementele constitutive ale infracțiunii nu au fost stabilite de către autoritățile naționale în acest caz. Guvernul a considerat că situația în acest caz era diferită de o situație caracterizată de teamă și anxietate intensă, ca cea descrisă în decizia *Identoba și alții* (citată mai sus, §§ 70 și 71). Contrar faptelor din acel caz, persoanele care comentaseră negativ pe pagina de Facebook a primului petent nu erau în număr mai mare decât petenții și susținătorii lor, și nu avusese loc niciodată un atac fizic împotriva lor. În acest context este semnificativ că aproape de la restabilirea independenței Lituaniei în 1990 au avut loc numeroase acțiuni cu scopul de a proteja drepturile LGBT în țară. Baltic Pride, o parada anuală LGBT pride, a avut loc în Lituania în 2010, 2013 și 2016. Petenții au luat parte la parada din 2016, și primul petent fusese fericit că nu existaseră proteste împotriva aceluia eveniment (a se vedea paragraful 15 de mai sus).

99. Guvernul a mai remarcat că infracțiunile enumerate în articolul 170 §§ 2 și 3 ale Codului Penal necesită intenționalitatea directă, un element ce a lipsit în cazul de față. Din punctul lor de vedere, utilizatorii Facebook și-au postat comentariile „pe loc”, nu în mod premeditat, după ce au dat peste fotografie alături de comentariile postate de alți utilizatori de Facebook, inclusiv petenții înșiși și susținătorii lor.

101. În sfârșit, Guvernul a observat că, pentru a atenua orice presupus pericol cauzat de comentariile în cauză, petenții ar fi putut să ștergă comentariile negative de pe pagina de Facebook a primului petent, deoarece exista o astfel de posibilitate. Au ales însă să le păstreze

pe pagină – mai mult, s-au referit la ele mai târziu (a se vedea paragraful 14 de mai sus).

2. Opinia Curții

(a) Principii generale

106. Referindu-se la caracteristicile distinctive ale unei „societați democratice”, Curtea a atașat o importanță specială pluralismului, toleranței și deschiderii. În acel context a decis că deși interesele individuale trebuie uneori să fie subordonate celor ale grupului, democrația nu înseamnă doar că punctul de vedere al majorității trebuie întotdeauna să învingă: trebuie găsit un echilibru care să asigure tratamentul just și corect al minorităților și care evită orice abuz al unei poziții dominante (a se vedea *Chassagnou și alții c. Franței* [GC], nr. 25088/94 și alte 2, § 112, ECHR 1999III; *S.A.S.c. Franței* [GC], nr. 43835/11, § 128, ECHR 2014 (extracte); și *Bączkowski și alții*, citate mai sus, §§ 61 și 63, referințe suplimentare).

107. Curtea a subliniat de asemenea deseori că pluralismul și democrația sunt construite pe recunoașterea autentică și pe respectul pentru diversitate. Interacțiunea persoanelor și grupurilor cu identități diferite este esențială pentru realizarea coesiunii sociale (a se vedea *Gorzelik și alții c. Poloniei* [GC], nr. 44158/98, § 92, 17 februarie 2004).

108. Curtea a observat de asemenea să Statele au obligația pozitivă de a asigura exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție. Această obligație este de importanță specială în cazul persoanelor cu puncte de vedere nepopulare sau care aparțin minorităților, pentru că sunt vulnerabili victimizării (a se vedea *Bączkowski și alții*, citat mai sus, § 64; cât privește obligațiile pozitive ale Statelor, a se vedea de asemenea *Identoba*, citate mai sus, §§ 63-64).

109. Curtea a decis de asemenea că „viața privată” este un termen general care nu poate fi definit exhaustiv, și acoperă și integritatea fizică și psihologică a persoanei (a se vedea *Nicolae Virgiliu Tănase c. România* [GC], nr. 41720/13, § 126, 25 iunie 2019). Elemente cum ar fi orientarea sexuală și viața socială a persoanei fac parte din sfera personală protejată de articolul 8 (a se vedea, între altele, *S. și Marper c. Marea Britanie* [GC], nr. 30562/04 și 30566/04, § 66, ECHR 2008; pentru un context mai larg a se vedea de asemenea *Van Kück c. Germania*, nr. 35968/97, § 78, 12 iunie 2003, privind auto-determinarea sexuală ca aspect al dreptului persoanei la respectarea vieții private). Pentru ca articolul 8 să fie aplicabil, însă, atacul la adresa unei persoane trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate și să fie făcut într-o manieră care să aducă un prejudiciu exercitării individuale a dreptului la respectarea vieții private (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Delfi*, citat mai sus, § 137, cu referințe suplimentare).

110. Obligațiile pozitive ale Statului sunt inerente dreptului la respectarea efectivă a vieții private în temeiul articolului 8; aceste obligații pot include adoptarea de măsuri chiar și în sfera relațiilor dintre persoane. Deși alegerea modului în care este asigurată respectarea articolului 8 în sfera protecției împotriva actelor persoanelor cade în principiu în marja de apreciere a Statelor, descurajarea efectivă a unor acte grave care afectează aspecte esențiale ale vieții private necesită prevederi eficiente ale legii penale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *M.C. c. Bulgaria*, nr. 39272/98, § 150, ECHR 2003XII).

111. Curtea a recunoscut că sancțiunile penale, inclusiv împotriva persoanelor responsabile de cele mai serioase forme de exprimare a urii, incitarea la violență, trebuie invocate numai ca măsură *ultima ratio* (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Vona c. Ungariei*, nr. 35943/10, § 42, ECHR 2013). Cu toate acestea, a decis și că atunci când acte care constituie delikte grave sunt direcționate împotriva integrității fizice sau mentale a unei persoane, numai mecanisme eficiente ale legii penale pot asigura o protecție adecvată și pot servi ca factor descurajant (a se vedea *Identoba și alții*, citat mai sus, § 86, și jurisprudența citată în acesta). Curtea a acceptat de asemenea că sunt necesare măsuri ale legii primare în cazul agresiunii verbale directe și al amenințărilor fizice motivate de atitudini discriminatorii (a se vedea *R.B. c. Ungariei*, nr. 64602/12, §§ 80 și 84-85, 12 aprilie 2016; *Király și Dömötör c. Ungariei*, nr. 10851/13, § 76, 17 ianuarie 2017; și *Alković c. Muntenegru*, nr. 66895/10, §§ 8, 11, 65 și 69, 5 decembrie 2017).

112. Curtea a decis repetat că articolul 14 se află în complementaritate cu celelalte prevederi substantive ale Convenției și ale Protocoalelor; acesta nu are o existență independentă, deoarece are efect numai în conexiune cu „exercitarea drepturilor și libertăților” apărute de aceste prevederi. Deși aplicarea articolului 14 nu presupune o încălcare a acestor prevederi – și din acest punct de vedere este autonom – el nu poate fi aplicat decât dacă faptele în cauză intră în sfera de aplicare a unuia sau mai multora dintre acestea din urmă (a se vedea *Alekseyev*, citat mai sus, § 106, cu referințe suplimentare).

113. Curtea a reiterat de asemenea că interzicerea discriminării în temeiul articolului 14 al Convenției acoperă întrebări legate de orientarea sexuală și identitatea de gen (a se vedea *Salgueiro da Silva Mouta c. Portugalia*, nr. 33290/96, § 28, ECHR 1999IX; *Alekseyev*, citat mai sus, § 108; și *P.V. c. Spania*, nr. 35159/09, § 30, 30 noiembrie 2010).

114. Curtea a stabilit în jurisprudența sa că discriminarea înseamnă tratamentul diferit, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, aplicat persoanelor în situații similare în privințele relevante (a se vedea, printre altele, *D.H. și alții c. Republicii Cehe* [GC], nr. 57325/00, § 175, ECHR 2007IV, a se vedea de asemenea *Molla Sali c. Grecia* [GC], nr. 20452/14, § 135, 19 decembrie 2018). Curtea a decis de asemenea repetat că, asemenea diferențelor bazate pe sex, diferențele bazate pe orientarea sexuală necesită „motive în mod special convingătoare și cu greutate” ca și justificare. Atunci când o diferență de tratament este bazată pe sex sau orientarea sexuală, marja de apreciere a Statului este restrânsă. Acoperirea marjei de apreciere variază în funcție de circumstanțe, de temă și de fundal; în această privință, unul dintre factorii relevanți poate fi existența sau inexistența unui numitor comun între legile Statelor Contractuante. Diferențe bazate numai pe orientarea sexuală sunt inacceptabile potrivit Convenției (a se vedea, mai recent, *Ratzenböck și Seydl c. Austria*, nr. 28475/12, § 32, 26 octombrie 2017, și jurisprudența citată în acesta).

115. Privind sarcina probei în cazul discriminării, Curtea a stabilit că odată ce petentul a arătat că a existat o diferență de tratament, este de datoria Guvernului să arate că aceasta a fost justificată (a se vedea *Begheluri c. Georgia*, nr. 28490/02, § 172, 7 octombrie 2014, cu referințe suplimentare).

116. În sfârșit, Curtea a subliniat și că nu este de datoria sa să decidă privind elementele constituente ale delictului de incitare la ură și violență și discriminare. Este, mai mult de atât, în principal datoria autorităților naționale, și în special a curților, să interpreteze și

să aplice legea națională. Rolul Curții este limitat la stabilirea faptului că efectele acestei interpretări sunt sau nu compatibile cu Convenția. Astfel, Curtea trebuie să se asigure că autoritățile naționale și-au bazat deciziile pe o evaluare acceptabilă a faptelor pertinente (a se vedea *Belkacem*, citat mai sus, § 29, cu referințe suplimentare).

(b) Aplicarea principiilor generale în acest caz

117. Curtea găsește că în mod clar comentariile de pe pagina de Facebook a primului petent (a se vedea paragraful 10 de mai sus) au afectat bunăstarea psihologică și demnitatea petenților, intrând astfel în sfera vieții private. Într-adevăr, Guvernul a admis că acele comentarii au fost deplorabile deoarece erau „ofensatoare și vulgare” (a se vedea paragraful 70 de mai sus). Faptul că demnitatea umană ca și valoare constituțională trebuie protejată de Stat a fost recent subliniat de către Curtea Constituțională (a se vedea paragraful 35 de mai sus). În aceste condiții, și considerând că atacurile asupra petenților au atins nivelul de gravitate necesar pentru ca articolul 8 să fie aplicabil, Curtea reține că faptele cazului intră în sfera de aplicare a articolului 8 al Convenției. În concluzie, articolul 14 este aplicabil în acest caz (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Alekseyev*, citat mai sus, § 107).

118. Potrivit observațiilor Guvernului, cazul nu demonstrează nici un element al discriminării, pentru că decizia autorităților naționale de a nu începe investigația penală privind comentariile în cauză nu a avut nimic de-a face cu orientarea sexuală a petenților (a se vedea paragraful 96 de mai sus). Argumentul acestuia a avut două părți: în primul rând, petenții au dorit ei înșiși să provoace o astfel de reacție, parțial prin folosirea unui simbol religios pe hainele primului aplicant, și, în al doilea rând, comentariile în cauză nu au atins un nivel care să le facă să poată fi considerate infracțiuni. În consecință, Curtea va aborda aceste argumente pe rând, pentru a evolua dacă în tratarea cazului petenților autoritățile lituaniene și-au îndeplinit obligațiile pozitive prevăzute de Convenție.

(i) Privind comportamentul presupus provocator al petenților

119. Curtea observă că, deși petenții au afirmat în cererea lor înaintată Curții că intenția din spatele postării fotografiei în cauză a fost să anunțe începutul relației lor, în observațiile lor ulterioare au admis că fotografia a avut scopul de a incita o discuție despre drepturile persoanelor gay din Lituania (a se vedea paragraful 91 de mai sus). În aceste condiții, și deși Guvernul a privit acest fapt ca provocator, Curtea nu consideră niciunul dintre aceste motive ca ilegite sau ca meritând să fie reprimite. Din contră, a găsit deja că nu există nici o ambiguitate privind recunoașterea de către Statele membre a dreptului persoanelor de a se identifica în mod deschis ca gay, lesbiene sau orice altă minoritate sexuală, și de a-și promova drepturile și libertățile (a se vedea *Alekseyev*, citat mai sus, § 84). Curtea atrage atenția și asupra postărilor ulterioare ale LGBT-friendly Vilnius pe propria pagină de Facebook în care afirma că fotografia petenților a fost postată cu scopul de a ajuta alte persoane LGBT din Lituania. Petenții au confirmat și ei această intenție când au fost intervievați de Asociația LGL (a se vedea paragrafele 11 și 12 de mai sus). Deși acceptă concluzia Curții Supreme referitoare la atmosfera tensionată din Lituania în privința temelor legate de homosexualitate, Curtea nu poate privi intențiile menționate mai sus, așa cum sunt ele prezentate de petenți, ca amenințând cu producerea de tulburări

publice (a se vedea paragraful 44 de mai sus; pentru comparație *Donaldson*, citat mai sus, § 29). De fapt, o dezbateră justă și publică privind statutul social al minorităților sexuale ar aduce beneficii coeziunii sociale pentru că ar face posibil ca reprezentanții tuturor punctelor de vedere să fie auziți, inclusiv persoanele vizate (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Alekseyev*, citat mai sus, § 86).

120. Mai mult, deși Guvernul a dat multă importanță unei forme de cruce pe care ar fi văzut-o pe puloverul primului petent în fotografia în cauză (a se vedea paragraful 94 de mai sus), Curtea trebuie să remarce că acest argument nu a făcut obiectul niciunei analize, a procurorului sau a celor două instanțe care au hotărât că cele treizeci și unu de comentarii indicate de către Asociația LGL nu constituie o infracțiune.

121. Curtea amintește astfel că Tribunalul districtual din Klaipėda a considerat că fotografia a doi bărbați sărutându-se nu a contribuit la coeziunea socială și la promovarea toleranței (a se vedea paragraful 21 de mai sus). Acest punct de vedere a fost susținut în totalitate de către Tribunalul regional din Klaipėda, care a găsit de asemenea că ar fi fost preferabil ca petenții să fi distribuit astfel de fotografii doar printre „persoane care împărtășesc aceleași valori”, din moment ce rețeaua socială Facebook permitea asta (a se vedea paragraful 23 de mai sus). Date fiind aceste referiri intenționate la orientarea sexuală a petenților, este clar că unul din motivele refuzului de a începe o investigație a fost dezaprobarea curților pentru demonstrarea orientării sexuale de către petenți (pentru comparație *Bączkowski și alții*, citat mai sus, §§ 95 și 97).

122. Mai mult, Curtea atrage atenția asupra afirmațiilor Tribunalului Districtual din Klaipėda cum că „majoritatea societății lituaniene apreciază valorile familiei tradiționale”, potrivit cărora „familia, ca și valoare constituțională, [este] uniunea dintre un bărbat și o femeie”, afirmații pe care tribunalul le-a găsit a fi susținute de Constituție și de jurisprudența Curții Constituționale (a se vedea paragraful 21 de mai sus). Curtea a luat deja în considerare un astfel de argument în *Kozak c. Poloniei* (nr. 13102/02, § 98, 2 martie 2010). În acel caz a acceptat că protecția familiei în sens tradițional era, în principiu, un motiv important și legitim care ar putea justifica o diferență de tratament. Totuși, în urmărirea aceluși scop, un Stat poate implementa o mare varietate de măsuri. Mai mult, deoarece Convenția este un instrument viu, ce trebuie interpretat în lumina condițiilor curente, Statul trebuie, în alegerea mijloacelor de protejare a familiei și de asigurare, în conformitate cu articolul 8, a respectării vieții de familie, să ia în considerare evoluția societății și schimbările în percepția temelor sociale, privind statutul civil și relațiile, inclusiv faptul că există mai multe moduri sau opțiuni de a trăi viața privată sau de familie. În acest caz, deși Tribunalul districtual din Klaipėda a citat presupusa incompatibilitate între menținerea valorii familiei ca fundament al societății și recunoașterea acceptării sociale a homosexualității, Curtea nu vede niciun motiv să considere aceste elemente ca incompatibile, mai ales ținând seama de tendința generală în creștere de a vedea relațiile între cuplurile de același sex ca fiind acoperite de conceptul de „viață de familie” (a se vedea *Bayev și alții c. Rusiei*, nr. 67667/09 și alte două, § 67, 20 iunie 2017).

123. Curtea are de asemenea rețineri importante privind validitatea ultimului element (ce anume constituie o familie), deoarece încă din 2011 Curtea Constituțională a subliniat că deși căsătoria este uniunea dintre un bărbat și o femeie, conceptul de familie nu este

limitat la uniunea a două astfel de persoane (a se vedea paragraful 34 de mai sus).

124. Luând în considerare toate probele, Curtea consideră că petenții au demonstrat *prima facie* că orientarea lor homosexuală a jucat un rol în modul în care au fost tratați de către autoritățile Statului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Begheluri*, citat mai sus, § 176, 7 octombrie 2014, și jurisprudența citată în acesta). Rămâne astfel pentru Curte să determine dacă Guvernul a demonstrat suficient că modul în care autoritățile au evaluat faptele pertinente, așa cum au fost ele prezentate în plângerea penală înaintată de Asociația LGL, a fost acceptabil (a se vedea paragraful 116 de mai sus). În particular, Curtea trebuie să determine dacă decizia procurorului de a întrerupe investigația penală, ulterior confirmată de instanțele naționale, a fost motivată de o atitudine discriminatorie și de stereotipuri privind orientarea sexuală (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Carvalho Pinto de Sousa Morais c. Portugalia*, nr. 17484/15, § 46, 25 iulie 2017).

(ii) *Privind evaluarea de către autoritățile naționale a caracterului de infracțiune a comentariilor în temeiul articolului 170 al Codului Penal*

125. Privind faptele în acest caz Curtea observă în primul rând că punctul de vedere al procurorului potrivit căruia autorii comentariilor, inclusiv cei care afirmau că „Hitler nu ar fi trebuit să ardă doar evreii” și că „poponarii ... [ar trebui aruncați] în camera de gazare” sau „pe rug” sau să primească „gratis o călătorie la crematoriu”, sau să „li se spargă capetele” sau să „fie castrați” sau să fie “[împușcați]” (a se vedea paragraful 10 de mai sus), au acționat „imoral” dar că un astfel de „comportament amoral” nu a atins nivelul cerut de articolul 170 §§ 2 și 3 al Codului Penal (a se vedea paragraful 18 de mai sus). Tribunalul districtual din Klaipėda a ajuns la aceeași concluzie, găsind că acele comentarii erau simple „obsценități” și erau doar cuvinte „care nu au fost alese corect” (a se vedea paragraful 20 de mai sus). Totuși, deși este atentă să nu afirme că fiecare exprimare a discursului urii trebuie în sine să ducă la urmărire penală și sancțiuni penale (a se vedea paragraful 116 de mai sus), Curtea nu poate fi de acord cu concluziile autorităților lituaniene. Curtea amintește constatarea sa că acele comentarii care se ridică la nivelul de discurs al urii și incitare la violență, și sunt astfel în mod clar prezumtiv ilegale, pot în principiu să necesite luarea de măsuri pozitive de către State (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Delfi*, citat mai sus, §§ 153 și 159). A reținut și că incitarea la ură nu presupune neapărat un apel la un act de violență sau la alte acte penale. Atacurile asupra persoanelor comise prin insultarea, ridiculizarea sau calomnierea unor anumite grupuri din populație pot fi suficiente pentru ca autoritățile să dea prioritate combaterii discursului rasist față de libertatea de expresie exercitată în mod iresponsabil (a se vedea *Vejdeland și alții c. Suediei*, nr. 1813/07, § 55). Mai mult, Curtea nu poate decât să observe că alte comentarii, chiar dacă nu fac apel la violență, privind evreii (a se vedea paragraful 52 de mai sus) au fost tratate de autoritățile lituaniene ca intrând sub acoperirea articolului 170 al Codului Penal. Aceasta consideră de asemenea că Guvernul nu a adus argumente cu greutate pentru a infirma punctul de vedere al petenților potrivit căruia, dacă tipul de comentarii emise în cazul lor nu se ridică la nivelul de incitare nu numai la ură ci chiar la violență pe baza orientării sexuale a petenților, este greu de imaginat ce afirmații ar s-ar ridica la acest nivel (a se vedea paragrafele 19 și 87 de mai sus). Astfel, Curtea,

împărtășind opinia Curții Constituționale că atitudinile și stereotipurile prevalente într-o anumită perioadă printre majoritatea membrilor societății nu pot servi ca motive întemeiate pentru discriminarea împotriva persoanelor doar pe baza orientării lor sexuale, sau pentru restrângerea dreptului la protecția vieții private (a se vedea punctul 31.3 în paragraful 35 de mai sus), consideră că evaluarea făcută în acest caz de către autoritățile naționale nu a fost în conformitate cu principiile fundamentale ale statului democratic și ale statului de drept (a se vedea de asemenea, *mutatis mutandis*, *Carvalho Pinto de Sousa Morais*, citat mai sus, § 46, și *Biao c. Danemarcei* [GC], nr. 38590/10, § 126, 24 mai 2016).

126. În al doilea rând, deși recunoaște că nu este rolul său să ia locul instanțelor naționale pentru a rezolva problemele de interpretare a legislației naționale (a se vedea, printre altele, *Nejdet Şahin și Perihan Şahin c. Turciei* [GC], nr. 13279/05, § 49, 20 octombrie 2011), Curtea nu ignoră argumentul Asociației LGL în cadrul procedurilor interne (a se vedea paragraful 19 de mai sus), și anume că numărul de comentarii poate fi o circumstanță care să determine gravitatea delictului sau amploarea responsabilității penale a vinovatului, dar nu poate fi un element indispensabil al infracțiunii în temeiul prevederilor menționate anterior ale Codului Penal.

127. Curtea observă și decizia Tribunalului districtual din Klaipėda că postarea de pe pagina de Facebook a primului petent și comentariile de sub acea postare se aflau în „spațiul public” (a se vedea paragraful 21 de mai sus), ceea ce reprezintă unul din elementele constitutive necesare ale infracțiunii în temeiul articolului 170 din Codul Penal. La rândul său, Curtea a găsit și că, dată fiind accesibilitatea sa și capacitatea sa de a stoca și comunica cantități vaste de informație, Internetul joacă un rol important în îmbunătățirea accesului publicului la știri și în facilitarea diseminării informației în general. În același timp, în evaluarea „datoriilor și responsabilităților” celor care transmit astfel de informații, impactul potențial al acestui mediu este un factor important (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete și Index.hu Zrt*, citat mai sus, § 56, cu referințe suplimentare). În consecință, Curtea nu consideră că ar fi nerezonabil a se considera că postarea unui singur comentariu plin de ură, mai ales unul care afirmă că astfel de persoane ar trebui să fie „omorâte”, pe pagina de Facebook a primului petent ar fi suficientă pentru a fi luată în serios. Faptul că fotografia „a devenit virală” online și a primit mai mult de 800 de comentarii (a se vedea paragraful 10 de mai sus) susține această concluzie. Raportul ECRI privind Lituania arată că aceasta „are o problemă” și că majoritatea discursului urii are loc pe Internet, și pe rețelele sociale. Curtea respinge astfel și argumentul Guvernului potrivit căruia comentariile de pe Facebook sunt mai puțin periculoase decât cele de pe portaluri de știri de pe Internet (a se vedea paragraful 98 de mai sus). Aceasta consideră că nu este pertinent nici argumentul Guvernului potrivit căruia persoanele care comentează negativ pe pagina de Facebook a primului petent au fost în număr mai mic decât petenții și susținătorii lor (se vedea paragraful 97 de mai sus).

128. Curtea a arătat deja că sancțiunile penale, inclusiv împotriva persoanelor responsabile pentru cele mai grave exprimări ale urii, incitarea altora la violență, pot fi invocate numai ca măsură *ultima ratio* (a se vedea paragraful 111 de mai sus; privind poziția Tribunalului Regional din Klaipėda în cazul petenților că procedurile penale sunt o măsură *ultima ratio*, a se vedea paragraful 23 de mai sus). Curtea consideră că aceasta se

aplică discursului urii atât împotriva orientării sexuale cât și a vieții sexuale a persoanelor. Aceasta observă că în acest caz este vorba despre apeluri fățișe la atacarea integrității fizice și mentale a petenților (a se vedea, în acest context, *Panayotova și alții c. Bulgariei* (dec.), nr. 12509/13, §§ 58 și 59, 7 mai 2019, cu referințe suplimentare), care fac necesară o protecție oferită prin legea penală (a se vedea paragraful 111 de mai sus). Articolul 170 al Codului Penal oferă într-adevăr o astfel de protecție (a se vedea paragraful 30 de mai sus). Totuși, din cauza atitudinii discriminatorii a autorităților lituaniene, prevederile acestui articol nu au fost folosite în cazul petenților și protecția cerută nu le-a fost oferită. Curtea consideră că în circumstanțele acestui caz ar fi fost în mod vădit nerezonabil pentru victime, și ar fi minimizat seriozitatea comentariilor contestate, să se ceară petenților să epuizeze orice alte remedii. În consecință, obiecția Guvernului privind posibilitatea petenților de a avea recurs la alte remedii – ale legii civile – (a se vedea paragrafele 70 și 82 de mai sus), trebuie să fie respinsă.

(iii) Concluzii

129. Luând în considerare tot materialul la îndemână, Curtea găsește astfel că a fost stabilit, în primul rând, că aceste comentarii pline de ură, inclusiv apeluri fățișe la violență, a persoanelor individuale direcționate împotriva petenților și a comunității homosexuale în general au fost instigate de atitudinea intolerantă față de această comunitate și, în al doilea rând, că aceeași stare de spirit discriminatorie a stat la baza eșecului autorităților publice pertinente de a-și îndeplini obligația pozitivă de a investiga într-o manieră eficientă dacă aceste comentarii privind orientarea sexuală a petenților constituie incitare la ură și violență, ceea ce a confirmat faptul că prin minimizarea pericolului acestor comentarii autoritățile în cel mai bun caz au tolerat astfel de comentarii (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Begheluri*, citat mai sus, § 179). În lumina acestor constatări Curtea consideră de asemenea că a fost stabilit că petenții au fost discriminați pe baza orientării lor sexuale. Aceasta consideră, mai mult, că Guvernul nu a oferit nicio justificare care să arate că distincția făcută este compatibilă cu standardele Convenției (a se vedea și *Alekseyev*, citat mai sus, § 109).

130. În consecință, Curtea hotărăște că a avut loc o încălcare a articolului 14, coroborat cu articolul 8 din Convenție.

II. PRETINSE ÎNCĂLCĂRI ALE ARTICOLULUI 13 DIN CONVENȚIE

131. Petenții au reclamat faptul că autoritățile nu au răspuns efectiv plângerilor lor privind discriminarea pe baza orientării lor sexuale.

Prevederea pertinentă din Convenție afirmă:

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când

încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

A. Admisibilitate

132. Curtea observă că această plângere nu este în mod vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției sau inadmisibile pe alt temei. Ea trebuie astfel declarată admisibilă.

B. În Fapt

1. *Sușinerile părților*

(a) **Petenții**

133. Petenții au reclamat faptul că Statul nu a răspuns efectiv plângerii privind discriminarea lor pe baza orientării sexuale.

134. Petenții au susținut că discursul urii aduce atingere nucleului esențial al sistemului de protecție oferit de Convenție. În afară de faptul că încalcă integritatea psihologică și morală a petenților, acesta crează un mediu de intimidare care subminează dreptul la autonomie și auto-determinare. Mai mult, petenți au fost amenințați cu vătămare gravă și chiar cu moartea în comentarii care conțineau îndemnuri precum „ardeți-i”, „exterminați-i” și „omorâți-i”. Scopul abuzului verbal a fost în mod clar de a-i speria pe petenți astfel încât aceștia să nu își mai facă publică afecțiunea pentru celălalt și să nu mai susțină cauza LGBT prin vizibilitatea lor crescută.

135. Petenții au afirmat astfel că în decembrie 2014 au fost privați de un remediu legal efectiv sub forma unor proceduri penale care să abordeze situațiile extreme de discurs al urii homofobic online. Ca urmare a refuzului autorităților lituaniene de a-i proteja, nu numai că au suferit sentimente de teamă și traume emoționale dar au avut și probleme în instituțiile educaționale de care aparțineau fiecare. Au fost scoși în evidență și hărțuiți în spațiul public și au primit mai multe mesaje private amenințătoare pe rețelele sociale. Legătura causală între eșecul Statului de a lansa o investigație efectivă privind situațiile de discurs al urii menționate anterior și atmosfera de impunitate care a rezultat, ceea ce a dus la atacuri ulterioare asupra petenților, este evidentă. Aceste incidente ulterioare nu au fost raportate poliției, pentru că petenții își pierduseră încrederea în eficacitatea sistemului lituanian de aplicare a legii în urma încercării eșuate de a provoca începerea unei investigații în privința comentariilor pline de ură inițiale.

136. Petenții au considerat că în acest caz refuzul autorităților lituaniene de a începe o investigație reflectă atitudinea generală din Lituania față de situațiile presupuse de discurs al urii homofobic online. De exemplu, în perioada dintre 2013 și 2015, Asociația LGL a înaintat douăzeci și patru de plângeri către autoritățile de aplicare a legii în legătură cu două sute și șase situații de presupus discurs al urii online. Pe baza acestor plângeri, au fost inițiate douăzeci și opt de investigații în 2013, treisprezece în 2014 și opt în 2015. În mod interesant, toate aceste investigații au fost fie suspendate fie încheiate, și astfel nu au dus de fapt la identificarea sau pedepsirea presupușilor făptași. Cele trei motive principale au fost: 1) eșecul în identificarea persoanei care a comis fapta penală în cauză;

2) eșecul de a stabili elementele constitutive ale infracțiunii penale, și 3) adresa IP în cauză aparținea unei jurisdicții străine. Mai mult, între 2013 și 2015 mai multe cereri de începere a unei investigații au fost refuzate complet. Se poate astfel concluziona că autoritățile lituaniene au eșuat sistematic în oferirea unui remediu efectiv pentru presupusele victime ale discursului urii homofobic online.

137. Petenții au insistat că circumstanțele cazului actual trebuie privite în lumina realităților sociale complexe din Lituania, care în cel mai bun caz puteau fi descrise ca fiind ostile față de persoanele LGBT.

(b) Guvernul

138. Guvernul a afirmat că jurisprudența instanțelor naționale în privința aplicării articolului 170 al Codului Penal, deși nu este abundentă, este totuși clară și stabilă.

139. Prin urmare, existau exemple de cazuri în care investigația fusese începută și persoanele responsabile pentru infracțiunile în cauză fuseseră trimiși în judecată în tribunalele districtuale (a se vedea paragraful 54 de mai sus). Mai mult, datorită măsurilor luate de instituțiile de aplicare a legii, existau numeroase exemple de cazuri în care investigația a început pe baza articolului 170 al Codului Penal și persoanele responsabile au fost găsite vinovate și condamnate. Au fost între o sută și treizeci și una de investigații începute în 2010 pe motiv de orientare sexuală și două astfel de investigații începute în 2017. Guvernul a indicat și numărul în descreștere de cazuri în temeiul prevederilor codului penal pe orice bază, adică nu doar în cazul celor bazate pe orientarea sexuală. Acea tendință a fost rezultatul măsurilor preventive și educaționale luate de Stat și nu s-a datorat unei presupuse lipse de încredere a persoanelor în instituțiile Statului.

Guvernul a considerat și că uneori victimele infracțiunilor motivate de ură pot obține despăgubiri pecuniare ca rezultat al succesului unei acțiuni civile în cadrul procedurilor penale, dacă acuzatul în cauză ar fi condamnat în temeiul articolului 170 al Codului Penal.

140. Guvernul a specificat și că între 2013 și 2017 Asociația LGL a înaintat în treizeci de cazuri cereri către procuratură pentru inițierea unei investigații; cu o altă ocazie a înaintat o cerere de redeschidere a unei investigații suspendate. Luând în considerare aceste cereri, procurorul în cauză a refuzat să înceapă investigația în doar trei cazuri. Din celelalte douăzeci și șapte de cazuri în care a fost începută o investigație, într-un caz aceasta era încă în desfășurare, una fusese încheiată pentru că nu se putuseră stabili elementele constitutive ale infracțiunii, și douăzeci și cinci de investigații fuseseră încheiate pentru că toate metodele posibile de stabilire a identității persoanelor care comiseseră infracțiunile în cauză fuseseră încercate fără succes, deoarece în general adresa IP în cauză aparținea unui alt Stat. În acest context trebuia specificat că acele infracțiuni motivate de ură se distingeau prin faptul că avuseseră loc în spațiul virtual; astfel, găsirea adresei IP a făptașilor poate depinde de voința altor State de a coopera cu autoritățile lituaniene.

143. Guvernul a susținut că obligația Statului de a investiga posibilele motive discriminatorii ale unui act de violență este o obligație de a face tot efortul posibil; nu este absolută. În cazul petenților, totuși, nu au fost stabilite niciunele dintre elementele constitutive ale infracțiunii.

(c) Celelalte părți

144. Celelalte părți au arătat că persoanele LGBT sunt recunoscute ca unul dintre

cele mai vulnerabile grupuri sociale din Lituania, așa cum o confirmă rezultatele unor sondaje reprezentative conduse la nivel internațional. Acestea s-au referit, în particular, la sondajul condus de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și la statisticile Barometrului UE (a se vedea paragrafele 63 și 64 de mai sus).

145. La nivel național, un sondaj online condus de Asociația națională LGBT în 2016 a arătat că, din cauza orientării lor sexuale, 50% din respondenți au raportat că au fost victime ale discursului urii sau a unor infracțiuni motivate de ură în ultimele doisprezece luni. Cu toate acestea, doar 14% dintre acești respondenți au raportat aceste incidente autorităților de aplicare a legii. A fost de asemenea de remarcat că mai mult de 90% din cazurile de discurs al urii din Lituania erau legate de mediul online.

2. *Opinia Curții*

(a) **Principii Generale**

149. Curtea reiterează că articolului 13 cere să fie prevăzut un remediu la nivel național care să permită autorității naționale pertinente să abordeze substanța plângerii pertinente în temeiul Convenției cât și să acorde un ajutor adecvat, deși li se permite Statelor Contractante o marjă de apreciere în privința modului în care își îndeplinesc obligațiile în temeiul acestei prevederi (a se vedea *Alekseyev*, citat mai sus, § 97). Curtea a susținut de asemenea că prevederile Convenției trebuie să fie interpretate și aplicate într-o manieră care îi face garanțiile să fie practice și efective, nu teoretice și iluzorii (a se vedea, mai recent, *Mihalache c. României* [GC], nr. 54012/10, § 91, 8 iulie 2019). Pentru a fi efectiv, remediu cerut de articolul 13 trebuie să fie disponibil atât în practică cât și în lege, în particular în sensul că exercițiul său nu trebuie să fie îngreunat nejustificabil de acte sau omisiuni ale autorităților Statului respondent (a se vedea *De Souza Ribeiro c. Franța* [GC], nr. 22689/07, § 80, ECHR 2012).

150. În acest caz Curtea a decis că drepturile petenților în temeiul articolului 14, coroborat cu articolul 8, au fost încălcate (a se vedea paragraful 130 de mai sus). Prin urmare, aceștia aveau o revendicare fondată în sensul jurisprudenței Curții și aveau astfel dreptul la un remediu care să satisfacă cerințele articolului 13.

(b) **Aplicarea principiilor generale în acest caz**

151. Pentru început, Curtea arată că nu pune în discuție faptul că legea penală lituaniană, în particular articolul 170 al Codului Penal, și sistemul de justiție lituanian, inclusiv instanțele, oferă un remediu care este în general efectiv în sensul articolului 13 al Convenției. Cu toate acestea, în acest caz, petenții susțin că autoritățile nu au răspuns efectiv plângerilor lor privind discriminarea pe baza orientării sexuale (a se vedea paragraful 131 de mai sus). Curtea trebuie astfel să determine dacă articolul 13 al Convenției poate fi încălcat în situații în care remedii în general efective nu ar fi operat efectiv într-un caz particular din cauza atitudinilor discriminatorii care afectaseră negativ aplicarea legii naționale. În această privință, Curtea observă că în cazurile referitoare la plângeri în temeiul articolului 13, bazate pe acuzații privind atitudini discriminatorii care afectează efectivitatea remediilor în aplicarea legilor naționale general aplicabile, Curtea nu a considerat de obicei că este necesar să analizeze separat plângerile în temeiul acelei prevederi dacă a decis deja că există o încălcare a articolului 14, coroborat cu alte

prevederi ale Convenției (a se vedea, în particular, *Opuz c. Turciei*, nr. 33401/02, § 205, ECHR 2009).

152. Date fiind materialele furnizate de Guvern (a se vedea paragraful 54 de mai sus), Curtea admite că în acele cazuri tribunalele districtuale, adică instanțele primare, au dat verdicte de vinovăție privind comentarii discriminatorii și homofobe de pe Internet, cât și privind alte tipuri de comportament homofob. Cu toate acestea, în măsura în care este relevant pentru cazul petenților, Curtea nu poate ignora faptul că procurorul s-a bazat pe jurisprudența Curții Supreme în materie atunci când a ajuns la concluzia privind comentariile în cauză că au fost doar „neetice” și „imorale” (a se vedea paragrafele 18 și 39-41 de mai sus). În același timp, Curtea admite că utilizarea de către procuror în acest caz a jurisprudenței Curții Supreme a ignorat diferențe semnificative în nivelul de gravitate al discursului homofob în cauză față de exprimările analizate de deciziile anterioare ale Curții Supreme, și anume faptul că exprimările discursului homofobic analizate de Curtea Supremă erau în mod clar mai puțin grave decât cele analizate în acest caz. Prin urmare, Curtea decide că modul în care jurisprudența Curții Supreme a fost aplicată de procuror, a cărui decizie a fost menținută de instanțele naționale care au analizat cazul petenților, nu a oferit un remediu efectiv la nivel național pentru plângerile de discriminare homofobică.

154. Privind faptele din acest caz Curtea observă de asemenea că procurorul a găsit că majoritatea persoanelor care au postat comentarii incitatoare la ură, inclusiv cele care făceau apel în mod direct la violență, pe pagina de Facebook a primului petent au utilizat propriile lor profiluri (a se vedea paragraful 18 de mai sus). În consecință, Curtea nu poate constata, cel puțin nu în acest caz, că ar fi fost imposibil să se stabilească identitatea acestor persoane și ca acestea să fie aduse în fața justiției din cauza unor limitări tehnice, chiar dacă autoritățile lituaniene ar fi dorit-o (a se vedea paragraful 140 de mai sus).

155. Așa cum a arătat ECRI în 2016, nivelul în creștere al intoleranței împotriva minorităților sexuale nu a fost în general controlat (a se vedea paragraful 56 de mai sus). În aceste condiții, Curtea dă importanță și argumentului petenților că având în vedere practica autorităților de aplicare a legii în această privință – și ca răspuns la deznodământul propriului lor caz – aceștia nu au dorit să înainteze plângeri instituțiilor de aplicare a legii din nou (a se vedea și punctul 53 din raportul ECRI, citat în paragraful 59 de mai sus). În cazul petenților tribunalul regional a considerat chiar că începerea procedurilor penale ar fi fost „o risipă de timp și de resurse” (a se vedea paragraful 23 de mai sus). În al doilea rând, Curtea reține informația privind eșecul instituțiilor lituaniene de aplicare a legii de a recunoaște prejudiciile ca motivație a acestor tip de infracțiuni și de a alege o abordare adecvată gravității situației (a se vedea punctele 54-55 din raportul ECRI, citat în paragraful 59 de mai sus; a se vedea și punctele 57 și 58 din acel raport, citate în paragraful 60 de mai sus). În acest context Curtea amintește că a decis deja în *Identoba și alții* (citat mai sus, § 77) că în lipsa unei abordări stricte din partea autorităților, infracțiunile motivate de prejudiciile ar fi automat tratate ca echivalente cu cazurile obișnuite lipsite de astfel de conotații, și indiferența care ar rezulta ar fi echivalentă cu acceptarea oficială sau chiar complicitatea la crime motivate de ură. În privința Lituaniei, cele mai recente materiale ale ECRI demonstrează lipsa unei abordări strategice comprehensive pentru combaterea problemei discursului urii rasist și homofobic de către autorități (a se vedea

paragraful 62 de mai sus).

156. În lumina celor de mai înainte, Curtea decide că, în ciuda cazurilor individuale care arată contrariul (a se vedea paragraful 54 de mai sus), petenții au fost privați de un remediu efectiv la nivel național în privința plângerii lor referitoare la încălcarea dreptului lor la viață privată, prin discriminarea lor pe criteriul orientării sexuale. În consecință, Curtea decide că a existat o încălcare a articolului 13 din Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

157. Articolul 41 din Convenție prevede:

Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.

A. Prejudiciul

160. Curtea acceptă că petenții au suferit tulburări și frustrări din cauza încălcării drepturilor lor în sensul articolelor 8, 13 și 14 din Convenție. Prejudiciul moral care a rezultat nu ar fi compensat adecvat doar prin stabilirea existenței încălcării drepturilor (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Identoba și alții*, citat mai sus, § 110).

B. Costuri și cheltuieli

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Este de acord* cu temeinicia obiecției guvernului potrivit căreia solicitanții nu au epuizat căile de atac civile în ceea ce privește plângerea formulată în temeiul articolului 14 din convenție, luată împreună cu articolul 8, și o resping;

2. *Hotărăște* că cererea este admisibilă;

3. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 14 al Convenției, coroborat cu articolul 8;

4. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 13 al Convenției;

5. *Hotărăște*

(a) că Statul respondent trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 §2 din Convenție, următoarele sume:

(i) 5,000 EURO (cinci mii de euro), și orice taxă ce ar putea fi aplicată petenților, ca și daune morale, fiecărui petent;

(ii) 5,000 EURO (cinci mii de euro), și orice taxă ce ar putea fi aplicată petenților,

ca și costuri și cheltuieli, celor doi petenți împreună;
(b) că începând de la finalul celor trei luni menționate mai sus și până la plată va fi plătită o dobândă simplă pentru sumele de mai sus în valoare egală cu rata dobânzii aferente facilității de creditare marginală a Băncii Centrale Europene în acea perioadă, plus trei procente.

Redactată în limba engleză, și comunicată pe data de 14 ianuarie 2020, în acord cu Regula 77 §§ 2 și 3 a Regulamentului Curții.

Stanley Naismith
Grefier

Robert Spano
Președinte